

A stylized graphic on the left side of the page. It features a purple cross with a white square in the center, set against a background of vertical purple bars of varying heights. Below this, there are horizontal blue and white stripes, resembling a flag, with a white wavy line running through them.

Hautausten palvelupolku Seinäjoella

JOHDANTO

Läheisen kuolema ja hautajaisiin liittyvät järjestelyt ovat herkkä ja vaativa tilanne niin omaisille kuin järjestelyissä mukana olevien toimijoiden työntekijöillekin. Seinäjoella syksyllä 2006 käynnistyneessä hautausten palvelupolkuprosessissa tavoitteena on saada omaisensa menettäneiden henkilöiden palvelut sujumaan mahdollisimman joustavasti eri viranomaisten ja laitosten yhteistyöllä. On tärkeää, että eri toimijat tietävät toistensa toimenkuvat ja osaavat antaa neuvoja kuolemantapauksen ja hautausjärjestelyjen yhteydessä.

Hautausten palvelupolkua kartoitetaan asiakirjassa eri vaiheina. Tarkastelun kohteena ovat toiminnot ennen kuolemaa, kuoleman tapahduttua, hautaamisen käytännön järjestelyissä, hautajaispäivänä ja palveluissa hautajaisten jälkeen.

Palvelupolun kartoittamisen ja laatimisen on toteuttanut yhteistyöryhmä, jonka kokoonpano käy ilmi alla. Asiakirjan pohjalta laaditaan kaikki se omaisille jaettava materiaali, jota on saatavilla palvelupolkutoimijoiden toimipisteissä. Samalla sen toivotaan palvelevan uusien työntekijöiden perehdyttämisen apuvälineenä. Ennen muuta työryhmä toivoo, että asiakirja voisi tukea yhteistä työtä menetyksen kokeneiden omaisten hyväksi.

Osallistujat:

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos
Seinäjoen hautaustoimistot
Seinäjoen kaupungin vanhustyön palvelukeskukset
Seinäjoen kaupunki
Seinäjoen seurakunta

ENNEN KUOLEMAA

	Toimintojen kuvaus	Tähän pyrimme	Muuta huomioitavaa
1	Lääkärin arvio kuolemasta.	Esitetään tosiasiat kuoleva ja omaiset huomioon ottaen.	Lääkäri ja hoitaja yhdessä keskustelevat kuolevan / omaisten kanssa.
2	Omaisten kutsuminen paikalle kuoleman lähestyessä.	Ennakkoon sovitulla tavalla yhteyshenkilön kanssa.	
3	Kuolevan ja hänen omaistensa mahdollisuus yhdessäoloon.	Järjestetään mahdollisuus yhdessäoloon loppuun asti.	
4	Sielunhoidollinen keskustelu (hartaus ja ehtoollinen).	Pyydetään pappi paikalle potilaan tai omaisten toivomuksesta.	
5	Saattohoito.	Yhteistyö eri osapuolten kanssa.	Potilaan vakaumus ja kulttuuritausta huomioon ottaen.

KUOLEMA

	Toimintojen kuvaus	Tähän pyrimme	Muuta huomioitavaa
1	Lääkäri toteaa kuoleman ja kirjoittaa Lupa hautaamiseen -lomakkeen.	Lupa hautaamiseen -lomake lähetetään kirkkoherranvirastoon.	<ul style="list-style-type: none"> • Sydämentahdistajan poistaminen vainajalta. • Jos kuolinsyy ei ole selvä, lääkäri määrää lääketieteellisen ruumiinavauksen, josta omaiset saavat lausunnon kirjallista pyyntöä vastaan. Lääkäri voi pyytää poliisia määräämään oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen, jonka perusteella poliisi antaa tiedoksi lausunnon kuolemansyystä noin 3 kuukauden kuluessa.
2	Kuolema laitoksessa (sairaala, terveyskeskus, vanhainkodit).	Jos mahdollista kuolinhetkellä paikalla ollut hoitaja ilmoittaa omaisille.	Yhteistyö eri osapuolten kesken.
3	Äkilliset kuolemat (onnettomuudet, itsemurhat, kuolema kotona).	Yhteistyö eri osapuolten kesken, esim. poliisi ilmoittaa omaisille.	Henkisen ensiavun ryhmä paikalle tarvittaessa.
4	Terminaalivaiheen kuolema kotona, lääkäri vastaa hoidosta (sovittu hoitavan henkilön kanssa toimenpiteistä, pappi pyydettyäessä).	Tiedotusvastuu kotona kuolleen henkilön kuolemasta hoitosopimuksen mukaisesti, hoitaja tai lähiomainen tms. ilmoittaa asianomaisille.	Yhteistyö eri osapuolten kesken.
5	Erytisyryhmät (eri uskontokunnat ja vakaumus).	Yhteistyössä eri osapuolten kesken.	Vainajan vakaumusta kunnioittaen.
6	Omaisten käynti osastolla.	Järjestetään mahdollisuus käyntiin osastolla.	Henkisen ensiavun ryhmä voi näyttää vainajan omaisille.
7	Kriisiryhmän mahdollinen järjestäminen.	Ensiapu järjestää HEA:n (henkisen ensiavun ryhmä) paikalle, kriisiryhmä kutsutaan koolle terveyskeskuksen päivystyksen kautta, aloitteen kriisiryhmän kokoamiseksi voi tehdä omainen tai joku osallistujatahoista.	Sairaalalla akuutti HEA, terveyskeskuksella pitkällisen HEA:n asiat.
8	Keskustelut surevien omaisten kanssa.	Järjestetään työntekijöille mahdollisuus kuunnella ja antaa aikaa.	Myös HEA pyrkii keskustelemaan omaisten kanssa.
9	Mahdollinen hartaushetki.	Sairaala: yleensä kappelilla vainajaa arkkuun laitettaessa. Terveyskeskus: osastolla pyydettyäessä, muutoin kuin edellä. Vanhainkodit: osastolla saattohetki ja surukahvihetki (Koivukaari).	Järjestelyvastuu pääsääntöisesti hautaustoimistoilla.
10	Vainajan siirto kylmiöön.	Hienotunteisesti vainajaa kunnioittaen.	
11	Uutinen sanomalehteen Vainajia -palstalle.	Omaiset tai heidän valtuuttamansa henkilö ilmoittaa sanomalehteen.	

HAUTAAMINEN – KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT

	Toimintojen kuvaus	Tähän pyrimme	Muuta huomioitavaa
	Kirkkoherranvirastossa sovittavat asiat, Peräseinäjoella, Nurmossa ja Ylistarossa seurakuntatoimisto	Kaikissa tilanteissa tiedonkulku	Omaisten mahdollinen shokkitila otettava huomioon
1.1	Hautauksen ajankohta ja hautausmuoto (arkku- vai tuhkahautaus): Viikonlopun siunaustilaisuudet sovitaan viimeistään <i>edellisen viikon perjantaina</i> ja talvella arkkuhautausten osalta <i>edellisen viikon perjantaina</i> .	Siunaukset Seinäjoki torstai klo 15, perjantai klo 10, 11.30, 13 ja 14.30, lauantai klo 10, 12, 14 ja 15.30 (isot siunaustilaisuudet lauantaille) Peräseinäjoki perjantai / lauantai klo 10, 12 ja 14 sopimuksen mukaan Nurmo perjantai klo 10, 12, 14 ja 16 lauantai klo 10, 12 ja 14 Ylistaro perjantai / lauantai klo 11 ja 14 sopimuksen mukaan	Ei siunauksia sunnuntaille, Seinäjoella ei siunauksia krematorion tuhkauspäiville (ma-ke) eikä kahta siunausta samalle kellonajalle eri tiloihin ellei toinen tuhkahautaus. 1.1–1.7 kaikista järjestelyistä kirjaus varausohjelmaan / sisäisen postin hautausilmoitukseen.
1.2	Pappi ja kanttori.	Valinnat varausohjelman mukaan.	
1.3	Muistotilaisuus	Seurakunnan tilat varausohjelman mukaan.	Muistotilaisuus voidaan järjestää muuallakin kuin srk:n tiloissa.
1.4	Lupa hautaamiseen -lomake.	Toimitetaan kirkkoherranvirastoon/ seurakuntatoimistoon ennen hautajaisia.	Käytännön järjestelyt voidaan aloittaa kun lupa hautaamiseen varmistuu.
1.5	Käynti keittiöllä.	Pääemäntä sopii käytännön järjestelyt ja tarjoilut omaisten kanssa hautausta edeltävällä viikolla.	Seurakunnan tiloissa yksi muistotilaisuus / tila / päivä.
1.6	Hautapaikasta sopiminen.	Vanha sukuhauta > kirkkoherranvirasto Uusi hautapaikka > hautausmaa- ja puistotoimisto (päivystys klo 13–14) > Peräseinäjoella, Nurmossa ja Ylistarossa seurakuntatoimisto.	Tunnustukseton hautausmaa-alue > pyynnöstä voidaan haudata tunnustuksettomalle hautaosastolle Törnävän hautausmaahan.
1.7	Uurnahautaus > sovitaan uurnan luovutustilaisuus > yleensä siunausta seuraavan viikon ti, ke tai to klo 14–15 > pe tai la klo 9 tai 17	Sukuhauta, uurnahauta tai uurnalehto > pappi pyydettyä uurnan luovutustilaisuudessa > uurnalehdon uurnien luovutustilaisuudessa omaisia ei ole mukana, vain seurakunnan edustajat.	Uurnan hautaus muualle kuin hautausmaahan > täytyy olla maanomistajan lupa uurnan hautaamiseen maa- tai vesialueelle. Sairaalasta tuodut sikiöt > tuhkataan ja haudataan uurnalehtoon

	Toimintojen kuvaus	Tähän pyrimme	Muuta huomioitavaa
	Kirkkoherranvirastossa sovittavat asiat, Peräseinäjoella, Nurmossa ja Ylistarossa seurakuntatoimisto	Kaikissa tilanteissa tiedonkulku	Omaisten mahdollinen shokkitila otettava huomioon
	Hautaustoimistossa sovittavat asiat Seurakunta edellyttää arkun ja uurnan olevan suositusten mukaiset.		
2.1	Käytännön järjestelyt 1.1-1.7 kohdissa voi aloittaa myös hautaustoimistossa.	Tiedonkulku ja varausten huomiointi, omaisten henkilökohtainen kontakti kirkkoherranvirastoon suotavaa.	Käytännön järjestelyt voidaan aloittaa kun lupa hautaamiseen varmistuu.
2.2	Vainajan siirto ja siihen liittyvät käytännön järjestelyt.	Hartaushetki sairaalan tai terveyskeskuksen kappelilla, sanomakellojen soitto matkalla tilavaraukset huomioiden.	Siirrettäessä vainaja siunauskappelin kylmäsäilytystilaan omaisten mahdollinen hiljentymishetki saattotilassa tai kirkossa.
	Siunaustilaisuutta ennen tapahtuvat asiat		
3.1	Hautausmaan käytännön järjestelyt (<i>mittaus, kivityöt, roudan sulatus, kaivuu, hautatelineiden asennus, haudan pohjan havutus, väliaikainen muistomerkki</i>).	Käytännön työt haudalla tehty viimeistään torstaina viikonlopun hautausten osalta.	
3.2	Siunaavan papin yhteydenotto mahdollisimman nopeasti, kotikäynti ja toimituskeskustelut sekä kanttorin mahdollinen tapaaminen.	Yhteydenotto mahdollisimman nopeasti, henkilökohtainen tapaaminen ennen siunaustilaisuutta.	
3.3	Keskustelut omaisten kanssa.	Käytännön yksityiskohdat sopiminen.	Surevien tukeminen.
3.4	Muu neuvonta.	Hautausohjeessa ja nettisivuilla.	

HAUTAJAISPÄIVÄNÄ

	Toimintojen kuvaus	Tähän pyrimme	Muuta huomioitavaa
	Ennen hautausta		
1.1	Perinteiden huomioonottaminen	Koskettaa kaikkia	
1.2	Seurakunnan hautausta valmistelevat työt (<i>lumityöt, hiekoitukset, viimeistely, hautausten ohjaaja tarkistaa reitin ja varaa saattovaunun sekä kantoliinat</i>).	Ennakkoon sovitulla tavalla.	Vahtimestareilta tieto mahdollisista ylileveistä arkuista.
1.3	Kukkalaitteet tuodaan siunaustilaisuuteen.	Ennen saattoväen saapumista.	
1.4	Tarvittaessa arkun avaaminen vainajan katsomista varten ennen siunaustilaisuutta (hautaustoimisto huolehtii).	Yhteistyö vahtimestarien kanssa > hautaustoimisto harkitsee voidaanko vainajaa näyttää omaisille.	
1.5	Vahtimestari antaa ohjeet kantajille.	Ennakkoon sovitulla tavalla.	
1.6	Mahdolliset liput siunaustilaisuuteen (maininta hautausilmoituksessa).	Ilmoitus järjestöiltä vahtimestarille, kirkkoherranvirastoon tai seurakuntatoimistoon > hautausilmoitukseen	Sotaveteraanien-, sotainvalidien- ja Suomen lippua säilytetään kirkossa ja kappelissa.
1.7	Papin ja kanttorin valmistautuminen.	Pappi ja kanttori paikalla viimeistään 20 min ennen tilaisuuden alkua.	Virret varausohjelman seliteosaan tai muulla tavoin vahtimestarin tietoon viimeistään siunausta edeltävänä päivänä.
	Siunaustilaisuus		
2.1	Toteutus kirkkokäsikirjan mukaan (pappi, kanttori ja vahtimestari).	Käsikirjan tarjoamien vaihtoehtojen puitteissa.	
2.2	Kukkien lasku ja jäähyväis-tervehdysten luku siunaustilaisuuden yhteydessä.	Siunaavan papin ja omaisten sopimalla tavalla.	
2.3	Tuhkahautauksessa kappelilla arkku jää alttarille siunaustilaisuuden päättyessä, Törnävän, Peräseinäjoen, Nurmon ja Ylistaron kirkoissa omaiset sopivat arkun siirrosta hautaustoimiston kanssa > omaiset vievät kukkalaitteet haudalle, uurnan luovutus sovitaan erikseen	Vahtimestari siirtää arkun tilaisuuden päättyttyä kylmiöön ja omaiset vievät kukkalaitteet siunaustilaisuudesta uurnahaudalle tai uurnalehtoon haudattaessa enkelipatsaalle. Uurna luovutetaan erillisessä tilaisuudessa, jossa hartaushetki mahdollinen.	Pappi on mukana uurnan luovutus-tilaisuudessa pyydettyinä.

	Toimintojen kuvaus	Tähän pyrimme	Muuta huomioitavaa
Saatto haudalle			
3.1	Hautaustenohjaaja (Peräseinäjoella vahtimestari) johtaa siunaavan papin kanssa arkun saaton haudalle ja arkun hautaanlaskun.	Ennakkoon sovitulla tavalla.	
3.2	Kulkue, arkun lasku, kukkien pudottaminen arkun kannelle, haudan kansi ja kukkalaitteet, virsi, omaisten kutsu muistotilaisuuteen (pappi ja kanttori on mukana muistotilaisuudessa).	Ennakkoon sovitulla tavalla > virren 377 sanat mahdollista ottaa mukaan haudalle kappelin/ kirkon lokerikosta ulko-ovella.	
Muistotilaisuus			
4.1	Toteutus yhteisten suunnitelmien mukaan (pappi, kanttori, keittiö, omainen).	Järjestelyvastuu omaisilla.	
Hauta			
5.1	Peittäminen ensimmäisenä arkipäivänä (lauantain siunauksissa maanantaina).	Roudan sulaessa keväällä tai sateisina sääjaksoina hauta peitetään myös lauantain siunauksissa samana päivänä.	Uurnahauta peitetään aina välittömästi urnan laskun jälkeen samana päivänä.
5.2	Omaisilla mahdollisuus arkun kanteen peittoon lapioilla.	Omaisten esitettävä pyyntö > suositus, muistotilaisuuden jälkeen	Vahtimestari varaa lapiot haudalle.

PALVELUT HAUTAJAISTEN JÄLKEEN

	Toimintojen kuvaus	Tähän pyrimme	Muuta huomioitavaa
1	Esirukous edesmenneen seurakuntalaisen ja omaisten puolesta siunausta seuraavana sunnuntaina kirkossa.	Muistotilaisuudessa pappi muistuttaa omaisia että vainajan nimi luetaan esirukouksessa.	Sovitaan erikseen omaisten kanssa mainitaanko vainajan nimi esirukouksessa.
2	Risti-ilmoitus sanomalehteen.	Omaiset päättävät ilmoituksesta ja sen sisällöstä sekä yhteydenotosta sanomalehteen.	
3	Sururyhmät (eri ryhmille).	Henkilökohtainen kutsu lähiomaiselle.	Varaudutaan tukemaan surevia pitkään.
4	Diakoniatyöntekijän/papin surukotikäynnit tarvittaessa.	Siunaava pappi tarjoaa seurakunnan työntekijän jatkoyhteyden mahdollisuutta.	
5	Spontaanit keskustelut surevien omaisten kanssa hautausmaalla ja eri tilanteissa.	Koulutus henkilökunnalle surevan omaisen kohtaamiseen, järjestetään työntekijöille mahdollisuus kuunnella ja antaa aikaa.	
6	Haudan kunnostus ja jälkihoito > kukkalaitteet poistetaan, hautakumpu tasataan, kivityöt, kukkapesän ja nurmi/hiekkapinnan teko 1-2 viikkoa hautajaisten jälkeen (talven hautausten osalta keväällä).	Ennakkoon sovitulla tavalla.	
7	Vainajan kirjaus hautaohjelmaan.	Noin viikko hautajaisten jälkeen.	
8	Hautauslaskut.	Perillä noin viikko hautajaisten jälkeen.	
9	Virkatodistus perunkirjoitusta varten.	Pyynnöstä kirkkoherranvirastosta / seurakuntatoimistosta.	
10	Hautakivi.	Omaiset sopivat hautakiviveistämön tai sen edustajan kanssa hankinnasta / kaiverruksesta.	Uudesta hautakivestä lähetetään suunnitelma puistopäällikölle.
11	Mahdollinen haudanhoitosopimus.	Taloustoimisto lähettää tarjouksen omaisten pyynnöstä.	
12	Muistoseurat esim. vuoden päästä.	Omaisten pyynnöstä.	
13	Pyhäinpäivän kynttilöiden sytytys kirkossa vuoden aikana kuolleiden osalta.	Sovitaan periaatteet, joista tiedotetaan omaisia.	Pyhäinpäivän kirkkoillassa Törnävän, Peräseinäjoen, Nurmon ja Ylistaron kirkkoissa luetaan edellisen pyhäinpäivän jälkeen haudattujen Seinäjoen seurakunnan jäsenten nimet sekä muista seurakunnista olevien, Törnävän, Peräseinäjoen, Nurmon ja Ylistaron hautausmaalle haudattujen nimet. Heille sytytetään muistokynttilät.